

Inserati se sprejemajo in velja risovanje vrata:

3 kr., če se tako izraža.

12 " " " " " 2 " "

15 " " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopis

se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medija-ovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrto leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrto leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Rečne ulice št. 5.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Slovan gre na dan.

C.

Dva samogoltna volka, stoječa na levi, na desni, Z ostrim jezikom iz ran gladno mi arkata kri, Ropa nasiten Avar Dagobertu se hujšemu ognju, Misel razdvojena vseh, glada enaka oba, V srce pomakata zob strupeni mi vedno protivna.

Kar poje tu pesnik o hudih Obrih pesoglavcih in grdih Frankih, stiskavcih nekdanje mile Slovenije, to so bili v resnici Slovani na eni strani oholi Nemec, na eni pa deloma divji Madjar, deloma kruti Turci. Temu poslednjemu se podira sedaj prestol v Evropi, in menda ni več daleko čas, da se požene nazaj v Azijo, od koder jo je bil privihal.

Bilo je v IX. veku, da so poleg Donave stali Slovenci, in Velika Moravija bila je tedaj središče slovanske vzajemnosti. Tu je krepko poganjalo že močno deblo, iz katerega bi se bila razrasla mogočna lipa slovanska, ko bi je viharjev sile ne bile zdrobile. Bile so te najprej notranje, potlej vnanje. Mojmir je odstavil Nemec, toda — Rastislava je Nemcem izdal Svatopluk sam. Sédel je tako na stričev prestol, ali v hvali in pokorščini do Nemcev. Pozneje se je nemške prevlade sicer oprostil, državo svojo razširil in povzdignil, krotil Nemce in Madjare, dokler je bil živ; država njegova vendar blagoslova ni imela. — Kakor je oče izdal bil strica, tako sta mlajša sinova popustila starejšega brata v sili. V bitvi pri Poznani l. 907 izgine Mojmir, s n velikega Svatopluka, iz zgodovine. Moravska je padla. Kjer

so bivali in vladali Slovani, tam se vselijo in vlade polastijo nekaj Nemci, nekaj Madjari, ktere je bil vže l. 892 Arnulf zoper Svatopluka na pomoč poklical.

Nemci so si pridobili v slovanskih deželah preveliko oblast, in kakor so nekaj šli od jutra proti večeru pred Slovani, tako so sedaj silili — obrnivši se — in še silijo od večera na jutro med Slovane nazaj. V ta namen so iskali pomoči, kakor v IX. stoletju, tudi v XIX. pri Madjarih, in vzlásti v naši državi se je zadnja leta zdelo, da po na dvoje razklani Avstriji prevlada popolnoma na eni strani Nemec, na eni Madjar, in da se tako potlačijo Slovani. Ali — kedar sila do vrha prikipi, se pomoč od zgoraj že glasi. Prav o tisučnici se je krhati jela gladnih protivnikov močna zveza. Madjari so jeli prijateljstvo opovédovati Nemcem; pognali so njihove vladnike, ter izbrali si domače državnike. Madjariti so jeli svoje družine in občine; po domače občejuje v cerkvi in državi; odpravljajo nemške šole, gledišča, kupčije, in povsod zahtevajo svojo madjarščino. Kar so prej delali s sosedi Slovani, s Slovaki, Srbi in Hrvati, to počenjajo sedaj z Nemci. A spolnuje se že pregovor, da — kjer prepirata se dva, tretji dobiček ima. Prav to bode pospešilo, da oprostí se nju obeh Slovan in pride na dan!

Radostni so poslušali v IX. veku Slovenci v svojem jeziku verske nauke, in kazalo je, da bode seme, ktero sta Ciril in Metod sejala, njih src se prijelo ter rodilo obilno sadú; ali — sovražen človek, zavidljiv tako bogati setvi, zaseje lju-

like v njo. Ta sovražni človek so bili nemški duhovski vladniki, kteri so med Slovenci razširjali krščanstvo po poslancih, kteri pa njihovega jezika niso znali. Ko tedaj Solunska brata jameta učiti po slovenski in po slovenski obhajati službo božjo, se ju Slovenci koj poprimejo in popustijo nemške učitelje, kteri vrnivši se domú vse potožijo svojim višjim pastirjem. Le-ti tožijo v Rimu, češ, da jim kratita njihove pravice in da slovenski ne učí a morebiti prave vere. Toda v Rimu se popolnoma opravičita, papež oba posveti za biskupa cerkve katoliške, in posebno krepko zoper Nemce podpira Metoda po smrti Cirilovi. Nemški vladniki, nekteri sami premogočni in preposvetni, skušajo še drugič in tretjič počrtniti Metoda, ali nič ne opravijo. Po smrti Metodovi pa, ker z duhovsko močjo in z rimsko oblastjo niso smeli, so z vojaško silo njune učence pregnali čez Donavo v Bolgarijo itd. In nasledek temu je bil?

Slovenska liturgija je tod sicer jenjala, ali tudi večina Slovanov je bila vsled tega zapletena v razkolnijo, ki je tedaj nastala v Carigradu in se razširila poznej po vzhodni Evropi. — To razkolnijo je očitno sprožil Focij († 891), dovršil pa Cerularij l. 1054 v Carigradu. To je grška razkolnija. Slovanska pa je nastala poznej; po Rusovskem, bi dejal, v XII. stoletju (Nicefor † 1121), in prav carska cerkev je ruska še le od l. 1720 (Peter I.). — Po jugu so zgodaj motile Slovane nekatere krivoverske stranke; in Bolgari, Srbi, celó Hrvatje so bili zdaj pod Rim, zdaj pod Carigrad. Poslednji so večidel

Bankovčar.

Dogodba na sodnijske spise naslonjena.

Zagozda.

(Dalje.)

Janez kar strmi, a slednjič se mu zabliška po obrazu smehljaj velike zadovoljnosti. „Pravo sem zadel“, mrmra sam pri sebi, „ta jud je cela zaloga skrivnosti. Zdaj je železo razbeljeno, kujmo ga.“

In zopet strese dremajočega juda ter mu buči na uho:

„Koliko si dal za plošče?“

„Ho ho“, jeclja pijani jud, „neumen ribič! Pri lovu rib zajame v morji v mrežo težko kotlovino, pa jo prinese k meni za staro železje. Par soldov mu dam, kolikor vaga dá. Škoda, da ste le dve, tretje manjka. Moje oko brž spozna vrednost tega blaga. Očisti se, poskusi in glej — gre! Tički so že izleteli, haha, meni ne more nihče nič dokazati, Izak je dobil lep znesek. Vse je spečano.“

„Ni res, Izak“, upije Janez, „ni še vse spečano.“

„Na, na“, mrmra jud, „samo tisti zvezek v omari pod stropom, kakih 100 jih bo. Se

ne mudi. Izak lahko čaka, da se nekoliko poleže hrup, poleg gredo v drug kraj, Izak ima prijateljev po svetu, na ktere se sme zanesti, haha!“

Jud po tej izpovedi zadremlje, da ga ni več zbuditi iz spanja. Janez ga zaničljivo pogleda, kakor maček svoj plen, ga sune pod mizo, pokliče krčmra in mu reče, naj „gospoda“ kam spravi, da se bo prespal, plača vse in se pelje v mesto.

Ne, naravnost v mesto se Janez ne pelje, prej že stopi z voza, vkrene proti kopališču, ter se ustavi pred križem, ki stoji tam na nekoliko višem kraju.

Noč je temna, nobene zvezde, le precé, močan veter vleče in goni valove, ki pljuskajo ob nizko bregovje in si igrajo z malimi tam priklenjenimi čolniči. Janez si, kolikor v temoti gre, ogleda kraj in ko je našel, česar je iskal, se zaruga:

„Le stoj jud, ne bojiš se zastonj križa; pod tem križem je tvoj grob. Zaklad mora biti še nocoj izkopen, le hitro po orodje kam.“

Ne daleč od tega kraja je hišica ribiča, Janezu že iz prejšnjih let znana. Tje se poda, pokliče gospodarja, ki mu za dober denar po-

sodi lopato, s to se vrne po ovinkih nazaj do križa, izkoplje dve plošči, ji spusti v obširna žepa sukuje in se poda v mesto. Pa ne v gostilno, kjer stanuje, ga neso noge, marveč proti stanovanju Izakovemu. Tu pozvoní, vratar mu odpre, Janez gre po stopnicah do Izakove sobe, ktero odpre mrmraje:

„Jud bo jutri ključa iskal po žepih, pa bo mislil, da ga je zgubil, haha, pa ne bo slutil, kako jajce mu je med tem kukovica prinesla v gojezdo.“

V sobi naredi luč, se ozira po nji, preiskuje stene in res — tam pod stropom bobni, kakor da bi bilo votlo.

„Dobro, dobro, to bo tista shramba“ — mrmra zadovoljen, „odpiral je ne bom, da se ne bo poznalo, naj jo le drugi odpró.“

Zdaj izleče z žepa plošči, ji ogleda in mrmra: „Da, moje delo, samo nekoliko pokazeno je že. Se pa tudi na izdelkih pozna. Kdo bi bil mislil, da bom ti stvarici še kedaj videl! No, bodite v pogubo tistemu, ki vama ne privošči mirnega groba na dnu morja!“

S tem se zopet ozre po sobi, stopi k postelji prizidne cehto in položi v papir zaviti

katoličani, tudi unih nekteri z latinsko, nekteri s slovensko liturgijo. — Rusje so s prva sprejeli krščanstvo s slovensko liturgijo tedaj še brez grških zmotnjav, in upati smemo, da so bili dolgo in so mnogi še sedaj po nji v zvezi s pravo cerkvijo, in da vsaj pri nekterih utegne ona biti spet most, po katerem se snidemo bratje po rodu — tudi v veri.

Navadno razlaguje se nam beseda cerkev (česki in tudi slovanski bolje církev) iz grškega, češ, kiriake t. j. oikos domus Dominica, hiša ali občina Gospodova t. j. Božja, Kristusova; ali — ruski učenjaki so jeli tolmačiti jo od carja, češ „crŭky jesti nazvana ot carja“ — in — dokler je res taka — carska je tudi rimski vedno gorka! To pa je sila, ktera nas loči, ktera drobi moč, ktera opovira mir in spravo med Slovani. Pa vsaj ne bode vedno stala ta nesrečna stena med nami?! Brata ss. Ciril in Metod sta blagovestnika bila Slovanom še zedinjenim, sta močno v časih tu in tam, pri vzhodnih kakor zahodnih Slovanih. Tako sta nam gotovo tudi zdaj zavétnika pri Bogu vsem skupaj. Kakor je razrešila se zveza med onima protivnikoma — med Nemcem in Madjarom, — kakor gine in razpada našim prednikom huda in strašna Turčija; tako — upajmo s sv. Očetom Leonom XIII., da vzlasti sedaj, ko prav po turški kruto so jeli počenjati z vero in cerkvijo katoliško na zapadu na pr. v Franciji, Belgiji, Prusiji, napoči na jutru mila zarja miru in sprave v pravi veri in sveti cerkvi božji Slovanom na iskreno priprošnjo ss. Cirila in Metoda!

Rieger v Pešti.

Najvažnejša novica, o ktari se v celi Avstriji govori, je bivanje dr. Riegerja v Pešti. Rieger se je tje podal, da razpodi pri Madjarjih neopravičene predsodke, kakor bi Čehi hoteli Madjarom njih pravice vzeti; prišel je zavračati vse tiste laži, s kterimi so nemškoliberalci Madjare strašili pred Slovani, ter tako si naklonili vsaj posiljeno prijaznost in zvezo Madjarov. Ti poslednji so pa zdaj že sprevideli, da nemško-liberalna prijaznost je hinavska, ker njih vodilna misel je in ostane, celo Avstrijo centralizirati in ponemčiti. S svojimi

skrivnimi sredstvi in zavezniki, kakor z gledišnimi igralci, s kupčevalnimi, v nemškem jeziku občujočimi judi, z nemškimi knjigami in časniki so celo v svobodni, neodvisni Ogerski naprej germanizirali. To nevarnost so Madjari slednjič spazili, ter so začeli rojiti zoper nemške igralce, nemške časnikarje in nemško pisanje pri trgovini. Ob enem pa so jim Nemci zopet zoprni postali, in gledali so okoli, če bi se ne dobili kje boljše zavezniki.

Ta trenotek je Rieger porabil in se podal v Pešto. Nemški listi pripovedujejo, kako je strašansko fiasco naredil, pa tem listom ni treba ničesar verjeti, ker njih nobeden ne vé, kaj se je Rieger z ogerskimi voditelji pogovarjal. Kako se ti listi lažejo, bomo najlaže spoznali iz pisave madjarskih listov, ki gotovo javno mnenje na Ogorskem bolje poznajo. Listi skrajne levice so vneti za zvezo s Čehi, in sicer zato, ker mislijo, če pride v Cislajtanijski do federalizma, da bo potem Ogorska dosegla personalno unijo, in to je njih želja. Eden teh listov piše: „Čehi nas bodo branili zoper Nemce, Poljaki pa zoper Ruse.“ Nek drug list piše: „Čehi so najmočnejši jez zoper naval germanizma, in tega ne smemo podreti pustiti.“ Pa tudi listi vladne stranke pišejo jako simpatično o voditelju českega naroda. Še Riegerju najmenj ugodna sodba mu ni zoperna, ta list namreč pravi: „Nam je vse eno, kdo v Avstriji vlada, ali Nemci ali Čehi.“

Nemški reporterji vedó povedati pa grozne besede, s kterimi madjarski magnati o Čehih govorijo; saj tak magnat še s časnikarskim judom ne govori, nikar pa, da bi mu pravil, kake ima politične nazore!

Gotovo je tedaj, da potovanje Riegerovo ni brez uspeha, prepad med českim in madjarskim narodom je zdaj veliko manjši. Ali se je Rieger kaj določnega dogovoril, ali je samo površno skušal javno mnenje madjarsko, to je za zdaj še njegova in tistih madjarskih voditeljev skrivnost, s kterimi se je dogovarjal. Toliko pa je gotovo, da je bil to izvrsten manéver od strani českega voditelja. Ustavovercem je zapodil grozen strah v kosti, kajti dokazal jim je, da na madjarsko zvezo in podporo, s ktero so si tolikrat pomagali, niso zavarovani. Avstrijski nemško-liberalci so v nevarnosti, da se v državi čisto izolirajo, tako da od nikoder ne bodo

imeli pomoči pričakovati, ko od — Nemčije. Oživilja pa se stara Košutova ideja, da se združijo vsi izhodni narodi v eno državo, — le s tem razločkom, da se hočejo zdaj združiti pod žezlom kabsburške cesarske hiše, ktere Košut ni priznati hotel. Zdaj so se približali v Pešti Madjari, Čehi in Poljaki, „vivant sequentes“, samo Nemcev ni treba zraven!

Težko bo se ve da stalo, Madjarom dopedati, da so Slovaki tudi ljudje, in da je tem treba narodno ravnopravnost dovoliti, ravno tako je gledé Rumuncev in Srbov — in prav iz tega uzroka se bojimo, da stanovitna zveza slovanskih narodov z madjarskim ne bo mogoča —, ako se pa vendar posreči, Madjare do tega pripraviti, potem imamo v njih močnega in energičnega zaveznika zoper germanizacijo.

Vsakako je že dobro, če je Rieger teliko dosegel, da se Madjari ne bodo več vtikali v zadeve naše polovice. Kajti Hohenwart je bil vržen s pomočjo ogerske vlade, ker se je ta bala, da bo federalizem upeljal in potem ogersko ustavo konfisciral, ter Ogorsko prisilil k tem avtonomnim deželam kot enakopraven ud pristopiti. — Tuti še pozneje enkrat je Giskra tekel v Pešto pomoči prosit, in navadno so bili Madjari pripravljeni, pomagati zoper Slované, ker so zoper te imeli čudne predsodke, ktere so dunajski časniki še z vedno novimi lažmi množili. — Tudi letos se bojda ustavoverci močno laskajo madjarskim voditeljem ter jih zagotavljajo svojega „večnega“ prijateljstva, akoravno so pred kratkim še tako zabavljali na te „barbare in nekultivirane Azijate“; pa se vé, komur voda v grlo teče, je vsaka pomoč dobra.

Madjari pa njih sladkim besedam ne verjamejo dosti, sicer pa tudi vidijo, da so v Cislajtanijski ustavoverci ob vso moč in veljavo nesložni, brez programa, brez idej, brez dobrih voditeljev. S tako korumpirano in demoralizirano armado se nihče rad ne združi in zveže, ker vidi, da mu nič pomagati ne more. To je menda tudi glavni uzrok, da so ustavoverci še zadnje simpatije pri Madjarjih izgubili.

Tako se poslopje ustavoverne moči pred našimi očmi podira, kakor stara razvalina. Naj bi kmalo poslednji stolp telebil ob tla!

plošči na dno, popravi vse in reče: „Tako! Tu ležite in čakajte vstajenja, saj ne bo dolgo.“

Po končanem delu izpihne luč in gre zadovoljnega obraza. Spodej se oglasi pri vratarji in praša:

„Kje pa je gospod Izak Barteles? Trkal in trkal sem na vrata, pa ni nobenega glas. Ali ga ni še doma?“

„Ne še, da bi jaz vedel“, odgovori vratar, „ali naj mu kaj naročim?“

„Ni treba, morda ga dobim v kaki kavarni ali gostilnici.“

To izrekši stisne vratarju darilo v roko, ta se prikloni, odpre vrata, Janez gre in zdaj naravnost domu. Tu spiše pismo, ktero nese še isto noč v bližnjo pošto omarico, in po vsem tem gre v kavarno, a domú še le zelo pozno ali marveč zgodaj. Postelja mu ni mehka, kajti zjutraj je že skoro s solncem vred na nogah in se podá v kavarno, kjer se — vsaj na videz — zamisli v časnike.

To se je godilo ono noč po prej popisani dogodbi, zato je Janez Albini s tako gotovostjo povedal, da je rešena ona in oče ostudnega juda.

Do zdaj je toraj šlo Janezu vse po sreči, bomo videli, če je bilo tudi naprej tako.

Janez — sin in brat.

Ko je bilo vse to opravljeno, toraj Janez že blizo svojemu cilju tako, da je mislil, da mu ne more več spodleteti, je delal vse priprave, da bi se z Albino po poroki brž odpeljal na Laško, ali pa v Švico, kjer bi njegovi ženci bolj všeč bilo živeti. Pečati se je hotel potem le s kako malo kupčjo ali kaj enacim, ne zavoljo zaslužka, ampak le, da bi ne bil brez dela, kajti zdel se si je zadosti bogatega, da mu ni treba več ob delu živeti, marveč vživati le sad svojega dosedanjega dela in truda.

Zamišljen v svojo prihodnost sedi necega jutra pred kavarno in spušča iz ust dim drobne cigarete, kar se naredi pred njim senca, da pogleda po vzroku te prikazni. Pred sabo vidi starega moža v borni, celó preborni kmetiški obleki, za njim pa še štiri mlajše in žensko srednje starosti. Vsem je na prvi hip poznati, da bogastvo pri njih nikdar ni bilo domá.

„Je že pravi, Janez je“, spregovori najprvo ženska, ki brž na to bliže stopi in Janeza ogovori: „Ali nas ne poznaš? Dolgo se nismo že videli, pa vendar boš še spoznal nas, sestro, očeta in brate svoje.“

Kakor obledi solnce in zatemni luna, ke-

dar ju prepreže megla, tako zdaj Janez. Z nevoljo vrže konec smodke ob tla, vstane in reče zelo osorno:

„Po kaj ste pa prišli k meni?“

„I, glej ga no, kako si čuden!“ se oglasi zdaj stari oče, „ali bi ne smeli enkrat oče, bratje in sestra priti pogledat, kako se bratu in sinu godi, če je prav tak gospod, kakor si ti zdaj?“

„Smo slišali, da si zelo bogat in se boš tudi bogato oženil“, pritakne najstareji brat, „smo prišli povabit se sami na ženitovanje, ker ti si pozabil na nas.“

Drugi brat temu pristavi: „Tako je, Janez, če te smemo še tikati. Zdaj boš pa malo za pijačo dal, saj bo kaka krčma blizo kje, da bomo likof pili.“

Janezu je ta prizor silno neprijeten, nemirno je teptal z nogami, potem pa vstavil ogovore tako:

„Tukaj ni navada obiskati koga kar na cesti. Če hočete govoriti z mano, idite za mano v mojo sobo. Dolgo se pa pečati z vami ne utegnem, to vam povem.“

Izgovorivši zasuče se na peti in dere ne ozirajoč se ne na levo, ne na desno proti svojemu hotelu. Žlahta njegova, po osornem od-

Politični pregled.

V Ljubljani 25. oktobra.

Avstrijske dežele.

Listi polnijo svoje predale še vedno s poročili o potovanju **dr. Riegerja** v Pešto. Nemški listi se ve da pravijo, da je naredil popolen fiaško, nasprotno pa „Politik“ trdi, da so Madjari Riegerju obljubili, da se ne bodo vtikali v naše zadeve, in s tem je Rieger popolnoma zadovoljen, ker več nikoli zahteval ni. On sam je rekel nekemu vredniku, da je prišel v Pešto, da razpodi nekatere zastarane, neopravičene predsodke, ki so jih Madjari iz nemških listov navzeli se, ter potem trdno verovali. To delo se mu je deloma posrečilo, in bil je simpatično sprejet.

Njegove izjave, da Čehi nikakor ne mislijo, Madjarom jemati zgodovinskih pravic, ker se sami na take pravice opirajo, in ker so ogerske pravice že leta 1848 zagovarjali, da Čehi nikakor ne mislijo postati Rusi, ampak to ostati, kar so, namreč Čehi, da so nečejo vtikati v ogerske zadeve, — te in enake izjave so Madjare toliko pomirile, da njih listi skor enoglasno pišejo, da se Ogri ne bodo vtikali v avstrijske zadeve, naj že vladajo Nemci ali Slovani.

S tem je javno mnenje na Ogerskom čisto presukano, kajti do zdaj je veljalo vsakemu Madjaru za potrebno, da vladajo v Avstriji Nemci in da so hudobni (!) Slovani tlačeni. Ta prememba v javnem mnenju ogerskem je velike važnosti, in če tudi je nemški listi nečejo videti, ter kakor strus glavé v pesek skrivajo, vendar bodo kmalo čutili, da so v Avstriji izolirani, osamljeni, da ustavovernih kričavec nihče več ne mara.

Volitve za veliko posestvo v gorenji Avstriji se bodo vršile dne 11. novembra. Kakor pravijo, sta obe stranki enako močni, in je le na vladi ležeče, če si hoče te tri seže pridobiti. Pa po sedanji praksi soditi, pustila bo vlada vse v nemar.

„**Kollinske noviny**“ pišejo: „Proč z nemškim jezikom! Med Čehi naj se zanaprej le česki govori. Mi se moramo zarotiti in zakleti zoper nemški jezik, ki je le strup za našo narodnost. Kdor od nas nemški zna, naj molči, kedar bi imel nemški govoriti, kdor pa ne zna nemški, temu se mora z vsemi sred-

stvi zabraniti, da se ne bo mogel naučiti tega jezika.“

Vnanje države.

Bolgarski knez Aleksander je šel za nekaj dni rumunskega kneza v Bukreš obiskat. Nek francoski list se veseli, da se balkanski vladarji, namreč rumunski, srbski in bolgarski knez tako dobro zastopijo med seboj, ter jim svetuje, naj si le ostanejo vedno prijatelji zoper skupne nevarnosti. — Isto je tudi naša misel.

V **Atenah** imajo ministersko krizo. Trikupis je odstopil in Komonduros je poklican da sestavi novo ministerstvo.

Isto tako pride iz Belega grada nenadna vest, da je minister **Ristić** dal svojo ostavko. Nemški listi, ki to poročajo, dostavljajo, da ima **Marinović** dobiti nalogo, da novo vlado sestavi. Za Ristića je pa res škoda, ker je pameten ves naroden mož. Če on res pade, potem so tega kake — zunanje intrige krive.

Izvirni dopisi.

Iz Koroškega 24. okt. (Edina pomoč za koroške Slovence.) Vsak, kdor koroške razmere pozna, nam bo pritrdil, da vsa njih politična slabost izvira od tega, ker nimajo narodno izobražene in za Slovanstvo navdušene inteligencije. Srednje in više učilnice v Celovcu so tudi tako nraevane, da se narodni duh v slovenskih mladenčih popolnoma zatire. Ponemčijo se tako popolnoma, da čez nekaj let že več slovenski ne znajo. Tisti, ki potem pridejo na vseučilišče, zavedó se sicer svoje narodnosti, pa ostanejo vendar vedno mlačni, ker pismene slovenščine niti dobro ne razumejo. Tisti, ki gredo v semenišče, postanejo konservativni in po branji „Vaterlanda“ in drugih nemških katoliških listov, ki Slovanom niso sovražni, zgubé sicer tiste antipatije do Slovanstva, ki so jim bile morda prej vcepiljene, pa vendar ni nobene vnetosti, nobene navdušenosti za slovensko reč. K temu pride še tisti koroški flegma, tista popustljivost, ki se izraža v besedah „lei lassen!“ (pustimo pri starem!). Slovensko-koroški kmet je pošten in v svojem srcu naroden, kakor na Kranjskem ali Štajarskem; toda on nema nikogar, da

bi ga učil in spodbujal. Kaj bo prostak brez oficirja! On se ne vé kam deti, on si ne vé pomagati. Reklo se bo morda: „Saj imajo tudi na Koroškem izobražene, zavedne Slovence, saj imajo Einspielerja, Majarja itd.“ Toda naj se nam pové, kako daleč ta „in tako dalje“ gre? Koliko jih je pa še razun teh? Morda jih je v celi deželi deset, pa še trda bo šla za nje; pa priseljenih Kranjcev ne smemo zraven šteti; sicer je pa žalibog tudi teh malo.

Dokler se pa narod svojih pravic, svoje narodnosti ne zavé, tako dolgo ni nobenega upanja do narodnega probujenja. Ako se pa hoče to doseči, pomagalo bo edino to sredstvo, če bodo koroški Slovenci en del svoje učeče se mladine na kranjske učilnice pošiljali začeli; tukaj se bodo mladenči narodnega duha navzeli in se bodo kot aposteljni slovenstva v svojo ožjo domovino povrnili. Ker bi bilo pa to z večimi stroški združeno, ki jih kmet le težko trpi, zato bi bilo dobro, ako bi se osnovalo društvo, ktero bi si postavilo nalogo, nabirati denarne zneske v ta namen, da bi se podpirali taki študenti iz slovenske Koroške, katerih starši bi bili pri volji, pošiljati te svoje sinove na kranjske gimnazije, bodisi v Kranj, v Ljubljano ali Novomesto.

Reklo se bo morda, da bi se lahko tudi na Koroškem napravila slovenska spodnja gimnazija. Pa v katerem mestu naj bi se napravila, da bi bila slovenska mladina obvarovana nemškutarije? Saj ga ni mesta, ne trga na Koroškem, ki bi ne bil že popolnoma ponemčen. Taka učilnica bi se morala tedaj napraviti v kaki vasi, in profesorji bi morali biti sami narodni Slovenci. Pa tudi to bi vse vkup le malo koristilo, kajti profesorji ne smejo z učenci politizirati, drugega izobraženega človeka pa tam študent ne bo dobil, da bi se mogel z njim pogovoriti, ali da bi mu vedel in hotel o domovinskih stvareh kaj povedati.

V Ljubljani, Kranji in Novem mestu pa trčiš vendar vsakih deset korakov na enega izobraženega Slovenca, slovensko domoljubje je tako rekoč že v zraku, da se ga človek nehoté nalezne. Tukaj bodo Korošci slišali gospode in gospe slovenski govoriti, slovenska govorica jim bo ljuba postala, in taka ljubezen ne izumrje v značajnem človeku.

Če so Nemci naredili svoj „schulverein“,

govoru in neprijaznem vedenju Janezevem vidno zeló potrta, gre vendar za njim. Med potom se hoče pridružiti še nekaj bratrancev in sestričin, pa bratje Janezevi jih odrivajo in ne manjka veliko, da ni pretepa, besede so pa že dosti hude. V sobo Janezevo se jih nabere toraj le sedmero, ker sestrin mož se je bil vendar-le vsilil. Tu posedijo in se nasloné kam, vsak kakor more, Janez pa stopi v sredo sobe in spregovori:

„Tu povejte v kratkem, kaj bi radi imeli od mene. Na ženitovanje vas ne bom vabil, ker ne bo „kmetiška ofcet.“ Če pa ste prišli samo na pijačo, — naj bo, plačal vam jo bom, čeravno jaz od vseh vas skup — izvzemš očeta — nisem nikdar dobil toliko, kolikor stane polič vina. Tepli in lasali ste me, kdor je utegnil, ti, sestra si me pa očetu tožila, da sem dobil marsikako brco, posebno ko so mati umrli.“

„Janez, Janez“, se oglasi oče, „ali tega nisi še pozabil zdaj, ko si tako srečen, tako bogat, da bi nam revežem vsem lahko pomagal?“

„A, to je toraj, kar vas je v tolikem šte-

vilu k meni prignalo.“ se zaruga Janez; „če bi se mi slabo godilo, komu izmed vas bi bilo mar za Janeza! In če bi razcapan in bolan domú prišel, še podstrešja bi mi ne dal nobeden. Haha! Saj se mi je kaj tacega zdelo. Zato se ne bom dalje menil z vami, ne utegnem. Vendar ne bom ravnal z vami, kakor ste ravnali vi z mano, pač pa se vas želim znebiti za zmiraj. Tu imate vi, oče! Menim, da je več, nego sem vam dolžan, izvzemši življenje, ktero bi pa še zdaj ne bilo nič vredno, če bi si ne bil pomagal jaz sam brez ktereга koli svoje žlahte pomoči.“

S tem odpre denarno predalo in vzame z njega dva stotaka, ktera pomoli očetu; ta ju vzame z nekakim občutkom, da se vidi, da ga premaga le moč denarja. Janez se obrne proti drugim, ki so poželjivo gledali to, in praša:

„Po koliko pa ste vi prišli? Naj vsak kar pové, se mu ni treba sramovati, saj je brat bogat.“

Vsem se razjasni obraz, ko v predalu vidijo še stotakov, in odpro se jim usta. Prvi bi rad imel tudi 200, drugemu bi bilo pomagano s 300, tretji bi kupil rad nekaj njiv, za

kakih 400, četrti sosedovo posestvo za 500, ki je pa vsaj 1000 glid. vredno, sestra pa nič manj ko 1000 glid., ker je zemlja njenega moža zadolžena, da dolgove plača. Janez, zvedivši želje svojih bratov in sestre, zapré predalo in se zakrohota:

„O, kako pohlevni ste! Sem mislil, da boste zahtevali, naj vam dam vse, kar imam, do zadnje srajce. Pa brez šale. Tu vas je še šest in tu je šest desetakov, za vsakega eden. Sami boste pripoznali, da je to več, kakor vam gre, ker ne gre vam nič. Vzemite vsak svojega pa idite! S tem smo bot! Ne želim vas videti nobenega več, vsaj jaz vas ne bom iskal. Srečno!“

S tem se obrne, odpre stranska vrata in gre v drugo sobo. Bratje godrnjajo, pa vendar vsak vzame svoj desetak in odide.

Oče odhajajoč pravi: „Nič ne godrnjajte, saj tirjati res nimamo nič od Janeza; kar dá, dá z dobre volje. Vendar ne verjamem, da mu bo Bog dal še naprej tako srečo, ker je pokazal, da nima nič srca in premalo spoštovanja do očeta.“

(Dalje prih.)

zakaj bi mi ne smeli skrbeti za svojo narodnost z nasvetovanim društvom?

Ta svet pokladamo posebno koroškim voditeljem na srce, kajti oni so v prvi vrsti poklicani, skrbeti za svoje zapuščene rojake; ne dvomimo pa, da kedar bo društvo enkrat osnovano, bodo premožni rodoljubi po vsem Slovenskem pristopili, da rešijo svoje koroške brate, ker to leži v interesu celega naroda in kdor ne more veliko dati, bo vsaj nekaj dal, saj pravi pregovor: zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača.

Ta ideja se nam toliko koristna vidi, da je ne bomo prej iz vida spustili, dokler se ne uresniči z Božjo pomočjo.

Domače novice.

V Ljubljani, 26. oktobra.

(Še nekaj o novem „provizoričnem“ dežel-nem šolskem nadzorniku.) Ko je pred dvema leti, še za časa Stremajerja, naš spoštovani in po vsem za nadzornika srednjih šol zmožni g. Šolar nenadoma bil poslan v Dalmacijo, mesto njegovo pa prevzel gosp. Gnad, do tje nadzornik samo za Primorsko, ki ni bil prvemu nikakor vreden naslednik, — takrat smo mislili, da se ta neugodnost, da naravnost ne rečemo: krivica Slovincem more goditi le tako dolgo, dokler ne potegne drug, pravičnejši veter z Dunaja. In ko je po nastopu Taaffeja tak veter potegnil — vsaj pravijo, da je, čeravno tega ni še nikjer prav nič čutiti — je vsak pričakoval, da se bo vsaj to mesto zastavilo z drugim, sposobnejšim možem, kakor jih je med našimi slovenskimi zaslužnimi profesorji res v izobilju, če se ne bo že odpravil tudi še glasoviti Pirker. Ali kaj se zgodi! Na mesto Gnadovo se postavi mož, zavoljo svojega protinarodnega mišljenja po Slovenskem že le preveč znani nekdanji ljubljanski profesor dr. Zindler, tak „tajčpenc“, kakor so Herbstovci vsi, ki slovenskega jezika nič ne zna in tudi ljubezni do njega nima nobene. Že zadnjič smo izrekli svoje začudenje o takem početju Taaffejevega ministerstva, oziroma ministra Konrada, ki kot bivši predsednik dežele kranjske bi moral vendar še bolje podučen biti o naših deželnih in šolskih razmerah, kakor je bil Stremajer, in bolje vedeti, kak mož bi bil sposoben na Kranjskem za nadzornika srednjih šol, ako se ima v srednje šole res kedaj vpeljati kaj tistega, kar je v Vošnjakovi resoluciji. Če je pa Konrad, oziroma Taaffejevo ministerstvo, resolucijo vrgel v koš in če dalje mislijo na Kranjskem v tem obziru vse čisto pri starem pustiti, potem je imenovanje dr. Zindlerja za šolskega nadzornika pač čisto naravna reč, če se bo naprej ponemčevalo, bo ta še boljši mož na svojem mestu, nego je bil Gnad. Potem pa tudi pustimo vero v Taaffeja, ktere smo se s tako gorečnostjo poprijeli. Imenovanje to je pač le začasno (provizorično), ali koga bo to motilo! Saj je nam Slovincem tako neugodni in marsikomu krivični volilni red ljubljanskega mesta tudi le „začasen“, pa že vendar tako star, da marsikdo drugačnega še ne pomni, pa tudi ni prav nič slišati, da bi ga kdo nameraval kedaj premeniti. Ej, mrzlo vreme je za nas Slovence v Avstriji še tudi pod Taaffejevim ministerstvom. Skoro si ne moremo misliti, kdo bi moral priti na krmilo, da bi razumel nas in hotel le nekoliko vstreči našim tako opravičenim željam. Naša luč, ki Taaffeju zdaj še gori, bo ugasnila, če ne dobimo drugega olja zanj.

(Ljubljanski nemčurski zagrizenci), ki se

tudi „konstitucijsko društvo“ imenujejo, imajo drevi v kazini svoj shod, pri katerem si mislijo jezike brusiti o „parteiagu“ vseh avstrijskih „ustavovercev“ in o nemškem „schulvereinu“. Morebiti bo kakemu udu še kaj drugega na misel prišlo. To društvo šteje v sebi veliko c. k. uradnikov, katerih bo gotovo tudi nekaj šlo vladi nagajat ali vsaj zabavljanje rado-voljno poslušat.

(Vreme) je bilo v Ljubljani v soboto in nedeljo sila čudno. V soboto po polnoči se je vdrla nagloma taka ploha, da je bilo več krajev z vodo nagloma zajezenih. V špitalskih ulicah je stala do kolena in pridrla v več štacun, posebno v Valvazorjevo kavarno. V nedeljo okoli poldne je vsula se toča, potem dež, mahoma je nastal velik mraz, ki je trajal tudi še včeraj, čeravno je sijalo jasno sonce. Zjutraj je bila slana in led.

Petelinov Janez.

Povestica iz ne še preteklih časov.

Ta v „Slovenu“ priobčena povest iz domačega življenja je zdaj prišla na svetlo v posebni 160 strani debeti knjižici in se dobiva pri Jak. Aléšovcu v Ljubljani (ključarske ul. št. 3) mehko vezana po 40 kr., po pošti 5 kr. več. Kdor jih pa naroči najmanj 5, ne plačanič poštne.

Razen te knjige se pri Jak. Aléšovcu dobiva, dokler je še kaj iztisov:

Ljubljanske slike. Podoba ljubljanskega sveta pod drobnogledom. Mehko vezane po 60, trdo vezane po 70 kr.

Nemški ne znajo. Burka v enem dejanji. Mehko vezana 30 kr.

Ure

za stolpe in gradove

izdelujem že od leta 1842 po najnovejših iznajdbah, ne v lite, ampak z roko izdelano, proti polni garanciji in po najnižih cenah.

Janez M. Pogačnik.

(22) Podnart, Kropa, Gorenjsko.

Popravljam tudi stare ure na stolpih, jemljem plačo tudi v obrokih, in cenik pošiljam vsakemu brezplačno.

Einfieller-Kalender

Ausgabe für Oesterreich-Ungarn.

für das Jahr 1881.

Einundvierzigster Jahrgang.

80 Quart-Seiten. Reich illustriert.

Mit 250 Gratis-Prämien im Werthe von 1500 Kr.

Preis der Ausgabe I mit Stempel 25 Kr.

„ „ „ II „ Stempel 30 Kr.

Vorräthig bei: Kathol. Buchhandlung,

(6) Laibach.

Wheeler et Wilson Manufakturizing Comp. v Novem Jorku v Ameriki.

Mi naznanjamo, da je gospod Haman zaradi drugih opravkov naš zastop za Kranjsko odložil, in da je ta zastop prevzel gospod

Franc Detter v Ljubljani.

Glavno vodstvo

Wheeler et Wilson Manufakturizing Comp. v Novem Jorku.
Bratje Kirsch.

Opiraje se na to naznanilo opozorujem uljudno slavno občinstvo, da se odslej najboljši in najbolj priljubljene ameriške šivalne mašine, kakor

Original-Wheeler et Wilson,

„ **Howe,**

„ **Singer,**

„ **Grover et Baker itd.**

za celo Kranjsko le pri meni dobivajo, in sicer po nizki od fabrike določeni ceni, proti petletni garanciji.

Nikdo naj se ne pusti motiti po tujih okoli plazečih se agentih, ker ti prodajajo le ponarejene, in še od ponarejenih najslabše, izvržene stroje, ki niso za nič in jih je treba zmirom popravljati.

Take izvržke prodajajo ti brezvestni agenti, ki so se v domačem kraju že nemogoče storili, po 10 in 15 procentov dražje, nego se pri meni dobra, garantirana roba na izbiro dobi.

Moji potujoči agenti, in sicer gospodje A. Grebene, A. Spail, L. Breckelnik in A. Uran imejo legalizirana pooblastila in dajejo zastoj poduk, kako naj se stroj rabi.

Plačuje se lahko na obroke po 4 gld. in več na mesec. Nadatje 10 do 15 gld. zadostuje.

(3)

S spoštovanjem

Franc Detter v Ljubljani.